

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 20. septembra 1856.

Iz praškega kmetijskega zbora.

„Novice“ so v 74. listu povedale, da prvo vprašanje, ktero se je v občnem zboru pretresalo, je bilo: „Po kateri poti bi se dala omika kmetijskega stanú naj laže doseči?“ Ob svojem času bojo „Novice“ povedale, kako so zbrani učeni možaki na to vprašanje odgovarjali. Danes grémo naprej in povémo, kaj se je dalje pretresovalo v občnem zboru, kjer so le vprašanja občne važnosti v pomenek jemale, druge kmetijske in gojzdnarske reči pa so bile v pretres prepušene posameznim oddelkom, v ktere se je razcepil véliki zbor.

Drugo vprašanje tedaj, ki je prišlo v občnem zboru na versto, se je glasilo takole: „Kaj je vzrok sedanje dragine? Ali je odertija žitarjev kaj več kot le prazna beseda? Ali je želeti, da bi ob času dragine se postavile dale zoper njo? in ali morajo take postavke kaj pomagati?“ — Živo je bilo pretresano to vprašanje; eni so terdili, da turška vojska je bila dragine kriva, zavolj ktere je neznano veliko žita v turške in rusovske kraje šlo; drugi, da slabe letine, dnarne stiske, papirnati dnar delajo dragino. Vsi pa so bili edinih misel v tem, da odertija žitarjev je le vraža in prazen strah, kar se naj očitniše iz tega vidi, da v dobrih letinah je vse po ceni. Neki zbornik je še dostavil, da poglavitni pomoček zoper dragino bi bil, ako bi se prepeljevanje žita in drugih kmetijskih pridelkov iz ene dežele v druge polajšalo, in da bi se povsod vpeljala edina mera, edina vaga, edini dnar. Zadnjič je knez Adolf Švarcenberg dostavil, da še en vzrok žitne dragine se je pozabil — in ta je bolezen krompirjeva. Enoglasno so poterdili zbrani možaki resnico to, ker, če krompirja ne manjka, je tudi vse žito cenejše, ker se ga potem manj potrebuje.

Potem je prišlo tretje vprašanje na versto: „Kako zamore vladarstvo posredno ali neposredno pripomoči pospehu in povzdigi kmetijstva in gojzdnarstva brez zatiranja svobodnega gibanja v gospodarstvu?“ — Pervi govornik je rekel, da vsak gospodar, kmetovavec ali gojzdnar, se mora svobodno gibati, in da to je poglavitna pomoč v povzdigo kmetijstva in gojzdnarstva; vladarstva naj po postavah le iz poti trebijo to, kar overa svobodno delavnost; take overe pa so: vzajemna raba zemljiš, nezmerno razkosevanje zemlje, težave v razpošiljanji poljskih pridelkov, napačno dedinstvo (erbenje) zemljiš, in pa pomanjkanje takih naprav, kjer bi zamogel zadolžen gospodar lahko dnarja na pósodo dobiti brez odertije. Kar se gojzdov tiče, so rekli drugi, se pokončujejo oni očitno in skrivaj; to poslednje se tudi godí, ako lastniki po pretvezi, da hočejo po novih pravilih v gojzdu gospodariti, nezmerno sekajo les. To zamorejo vladarstva ubraniti ali naravnost, da same v državnih svojih gojzdih lepe izgleda dajejo in da pomagajo, da se izučí dosti zvedenih gojzdnarjev, ali pa posredno, da okličejo postavke, ktere zavarujejo gojzde presilnega pokončevanja. Neki drug govornik je terdil, da zamorejo vlade v tem tudi veliko doseči z vpeljevanjem sol in s premijami, ki se darujejo takim, ki umno ravnajo z gojzdi. — Kmetijstvu zamorejo

krepko na noge pomagati upne naprave — je terdil neki drug zbornik, ker take banke in upnice, kakor jih imamo sedaj, malo pomagajo kmetijstvu, ker se raje pečajo z obertništvom in dnarno barantijo; dnar po njih le priteka v velike mesta in v roke dnarničarjev, kmetovavci nimajo nič dobička od tega. Po tem je govoril od postav zoper odertijo, in je dokazal, da te postavke, ki imajo sicer dober namen odertijo (prevelike činže za posojeni dnar) zatirati, ravno odertnike in še več odertije napravljajo; ako bi se ta postava preklicala, bi bilo dobro za kmetijstvo in državo. Kakor so Rimci večkrat plug iz rok djali in vladarstvo v roke vzeli, tako je morebiti tudi kmetovavec sedanjega časa poklican državo pomladiti; sedaj pa žuga obertnija veliko nevarnost kmetijstvu, in zategavoljo potrebuje kmetijstvo, da ga vlada varuje. Ko je govornik (Salviatti iz Pruskega) končal svoj govor, ni bilo ploska ne konca ne kraja; tako močno je dopadel govor občnemu zboru. — Na to je govoril Čeh gosp. Komers, in dokazal, da tudi v našem cesarstvu se spoznava imenitnost kmetijstva in modri cesar Franc-Jozef, pod katerem so bile kmetije rešene tlake in desetine, podpira po mnogih napravah, kmetijskih šolah itd. povzdigo in napredek kmetijstva. Tudi ta govor je bil z veliko zadovoljnostjo zaslišan.

Čbelarjem kaj.

Čbele se ohranijo dobre čez zimo, ako se panj zakoplje v zemljo.

Gosp. Forstner, učitelj v Hawangen-u na Parskem, je že dolgo mislil in mislil: ali bi ne bilo mogoče, čbele prav dobre čez zimo ohraniti, ako bi se zakopale v zemljo, ker tudi ose in čmerli zlezejo v zemljo in pod zemljo ostanejo čez zimo brez hrane (živeža).

Da bi se tega prepričal, je napravil skušnjo z dvema panjovoma. Skoplje tedaj v ta namen blizo čbelnjaka (ulnjaka) na suhem kraju svojega verta 4 čevlje globoko, 4 čevlje dolgo in 3 čevlje široko jamo; dnu jame zasuje za čevelj visoko z debelimi kamni (kremenovci), da se voda skoz-nje brez škode za panjove v zemljo vtekati zamore; na kamne pa položi smerečja in na smerečje pezdirdja tudi za čevelj visoko, in en dan pred vsemi Svetimi pogrezne v jamo oba panjova, enega zraven družega; težji je vagal 39 funtov, lažji pa 19 in pol. Prostor med panjovoma rahlo zamaši z grahovico; čez panjova dene tudi smerečja za kakega pol čevlja, in na vse to položi stare vrata, da bi panjev dež preveč ne močil, na vse to pa nasuje še persti in z nogami enmalo potlači. Tako pustí vse čez zimo.

Ko drugo spomlad 3 dni po sv. Jožefu jamo odkoplje, vidi, da dež in snežnica nič nista škodovala panjovom; oba sta bila ravno tako težka kakor v jeseni. Ko ju je prekučnil (bila sta namreč slamnata visoka panjova kakoršni so po Nemškem navadni), je našel v tistem, ki je ložaji bil, le 4 mertve čbele, v težjem pa jih je bilo za perišče mertvih, čemur se pa ni čudil, ker ta panj je bil poln čbel in satovja, toraj jim je lahko prostora manjkalo.

Oba panjova je sedaj postavil na nju mesto v čbelnjak, in še le, ko so čbele pervikrat izletele in ko sta panjova spraznjena in vagana bila, se je prav za prav pokazal ve-

lik razloček med tema in med drugimi, ktere je po navadi čez zimo imel. Poprej blizo 39 funtov težki panj je tehtal sedaj 36 funtov in pol, 19 in pol funtov težki pa enmalo manj kot 19 funtov, — nasproti tema pa je drug panj, ki je čez zimo po navadi v čebelnjaku ostal in v jeseni 32 funtov vagal, sedaj le 24 funtov imel, še drug pa, ki je vagal 26 funtov, je imel sedaj le 17 funtov in pol.

Oba panjova, ki sta bila čez zimo v zemlji, sta bila vesela in zdrava in pa prav pridna in sta tudi pred rojila.

Ker mu je ta skušnja tako po sreči šla, priporoča Forstner, naj poskusijo čelariji tako kakor on, in le na to naj tudi gledajo, da miši ne pridejo do panjev.

Gospodarske skušnje.

(Gnojnica goveje živine je gotov pomoček zoper gljiste v zemlji ali dežne črve (Regenwürmer), ki so vsem sadežem zelo škodljive. Po obilnih skušnjah jo priporoča gosp. Fr. Povčkovski na Českem, kteri je mnogo pripomočkov skušal, pa nobeden ni pomagal kakor ta. Takole ravna: Zemlja, iz ktere hočemo spraviti te škodljive merčese, se polije z gnojnico goveje živine, kteri se primeša nekoliko vode; polije se je pa toliko, da se zemlja premoči za 4 do 5 pavcov. Berž ko priteče gnojnica v luknje teh červov, začno nad zemljo lesti in ne zlezejo več pod zemljo; tedaj se lahko poberó in pokončajo. Ne en červ ne ostane več v taki z gnojnico zaliti zemlji in celo poletje ni več viditi tega merčesa.

(Zoper gosence na zelji in repi se iz Českega priporočajo mravlje.) V gojzdu (borštu) naj se v žaklje nabere kar se more mravljišč, in potem naj se vsujejo po zelniku ali repšu, da se mravlje razlezejo in gosence čisto pokončajo. — Prodajamo, kakor smo kupili. Ko bi se nam bilo to pred povedalo, bi bili imeli naši gospodarji letos obilo priložnost pošiljati mravlje na lov gosenci; le škoda, da je letos v nekterih krajih več gosene bilo kot mravlji!

(Mavec ali gips, ki se koplje v Dovjem (Lengenfeld) na Gorenskem) so v preiskavnici cesarske geologične naprave na Dunaji kemiško razkrojili in ga poterdili, da je prav dobro blago za kmetijsko rabo; v 100 delih dovjskega gipsa so našli namreč 42 delov žvepljeno-kisle apnéne zemlje, 14 delov žvepljeno-kisle magnezije, 12 delov ogeljno-kisle apnéne zemlje itd.

Novičar iz avstrijskih krajev.

V Gorjah na Koroškem 12. sept. Prejmite drage „Novice“ popis nazočnosti Nj. vel. presvetlega cesarja Franc-Jozefa in presvetle cesarice Elizabete med Slovenci zilskimi 8. in 9. dan t.m. — Prijetna i lepa je zilska dolina (Gailthal), pa oddaljena od vélike cesarske ceste. Zato ne pridejo vladarji sem k Zili. Pripoveduje se sicer, da je cesar Maksimilijan rad prihajal v našo dolino na lov i se rad zadrževal na starem Bekštajnu (Finkenstein) i na starem svojem lovskem gradu v Dobravi (Aihelburg). Pa je že davno od tega, bode že blizo 250 let i oba ona stara grada sta že poderta. Tega pa nikdo ne pomni, da bi bila kadaj cesar in cesarica na jedenkrat Zilane obiskala. To se je zgodilo 8. i 9. septembra letos.

Tako sjajno, se vé, nismo mogli sprejeti Nj. Velikanstev, kakor v velikih mestih: pa sprejeli smo Ju radostno i v nekej reči tako lepo, kakor še pri mestih ne morejo.

Poprejšni naši poti so se spremenili v lepo široko cesto, ktera se bode tudi v napred tako obderžala v spomin, da sta se tukaj cesar i cesarica vozila. Terg Št.-Mihor (Hermagor) je bil prav lepo ozaljsan, sred terga visoka piramida, pred hišami smerečice posajene, okna i vrata ovite z venci, z zvonika cerkvenega i z oken hišnih so

veselo mahljale zastave (bandera). Tako olepšane so tudi bile hiše po vseh vesih po dolini, kamor sta imela priti veličanstna gosta. Največ zastav, rudeče-belih, je migljalo na Bistrici, namreč na zvoniku cerkvenem, v vesi na lipici i na dveh žegnarskih smerečah. Hiša Jurja Pigneta, Pronta, je bila čez in čez z nategnjenimi venci (Guirlanden) pokrita, nad vratami s cesarsko krono olepšana, z line je plavalala jedna velika, sedem palic dolga rudečo-bela zastava. Še po smerečah Berdskega gojzda (Egg) od Št.-Mihora proti Belanom na pravej strani ceste so se vidile zastave. Pri uhodu v Št.-Mihor i tudi v vesi po zilskej dolini so bile napravljene slavivne vrata (Triumfbögen), namreč v Belah (Vellach), v Borlah (Förolach), v Šent-Štefanu, v Šen-Pavo (St. Paul) i v Šumerčih, dalje na Čajne. Na Bistrici so bile vrata posebno umetalno narejene i namalane, zverhaj cesarski orel z razpetimi krili, nad kroglo zemeljsko na vsakej strani velika rudečo-bela zastava i nadpis na vratih na jednej strani: „Hoch lebe das Erlauchte Herrscher-Paar“. Na drugej strani: „Tag hohen Jubels der Bewohner von Feistritz am 9. September 1856“. Na vratih v Zahomcu je stalo: „Heil dem geliebten Herrscher-Paar“. V našej gorjanskej fari (Göriach) smo naredili pred Drevljanomi vrata slavivne iz smerečja, nadpis nad vratami slovensk i 4 zastave, vsaka s slovenskim nadpisom. Nad vratami je stalo: „Slovenci kličemo:“ — na zastavah pa: „Živio! Hura! Slava! At' Žije!“ — V Draščih so posadili v naglici na obeh stranéh ceste pred hišami smerečice i pripeli na verh raznobarvene rute, da je bilo viditi prijetno kakor da bi bile same zastavice.

Ob poli štirih popoldne 8. septembra so jeli v Št.-Mihoru streljati i z vsemi zvonovi zvoniti, teržanska straža (Bürgergarde) je stala v svojej vojniškej opravi, z zastavo i s svojo vojniško godbo na tergu, ko sta se pripeljala presv. cesar i cesarica v najboljem zdravju. Velika množica Ju je pozdravljala z veselim vriskom. Pri vratih prebivališča, kjer je imel biti za ta den cesarski konak (Hoflager), so ponižno sprejeli Nj. Velikanstvi uradniki i mi ziljski duhovniki. Cesar ukazžejo potem nas Sebi predstaviti, i poprašala sta nas vsakega izmed nas za nektare stvari, najpred presvetla cesarica i potem presvetli cesar. Kaj mislite, da so cesar mene vprašali? „Sind viele Slovenen in dieser Gegend?“ ali po naše: „Ali je veliko Slovincov v tej pokrajini?“ Poklonivši se Jim sem odgovoril: „Majestät! von hier gegen Osten sind nur Slovenen“, ali po naše: „Presvetli cesar! odtod proti izhodu so sami Slovenci“. Ne morem povedati, kako me je to vprašanje za Slovence zelo razveselilo.

Terg Št.-Mihor sicer nemšk je bil ta dan dobre mere na pol slovensk. Presvetli cesar i presvetla cesarica pristopita k odpertemu oknu, teržka vojaška godba zagode cesarsko pesem, množica ljudi veselo poklicuje; sedaj pa pridirja 20 Slovincov na konjih kakor k svatbi z nevestino zastavo, za njimi mladenči veselo popevajoči slovensko popotnico: „Dečva ma pa črevelče, črevelče s srebrom okovane“. Godcev ziljskih 15 izverstnih, za godci nevesta i družica prav po naše napravljene, za tema deklice rajavčinje v pintelnih. Veselo popevajoč gré vsa ta družba memo Nju velikanstev gori po tergu pa spet nazaj. Plesišče je bilo tam malo na strani že pripravljeno i Nemci teržani z orožjem v vojaškej opravi (uniformi) našim Zilanom za častno stražo razpostavljeni okolo plesišča. Teržani so naredili plesišče napačno tako, da bi bilo malo viditi od naših zilskih običajev: pa Slovenci so si znali pri tej priči pomagati. Oni namreč pri žegnih (cerkvenih žegnovanjih) so navajeni javno pod lipo rajati na goli persti; njim je prikladno plesišče povsod, da je le zemlja, da ni voda, jezero i morje. I tako vzdignejo i zapojó častni visoki raj zilski ravno pred prebivališčem, kjer sta presvetli cesar i cesarica pri oknu gledala. Veselo so se sukali, i ko so visoke raje že blizo dorajali, pripoje po tergu spet druga igra (družba, konta) mladenčev po žegnarskej navadi, kakor da bi bili iz nekake druge vesi prišli. Hitro rajavci odstopijo in nova igra začne